

P. D. C. s. r. o. (1920–1955)

PDC půjčovna filmů, společnost s. r. o. byla založena na základě společenské smlouvy ze dne 19. prosince 1925. Tu podepsal jako zástupce Williama M. Vogela (General Manager, Producers International Corporation of New York City) berlínský obchodník Walter W. Kofeldt a pražští obchodníci Jan V. Musil (1891–1962) a Antonín Chrastil (1894–1933). Předmětem podnikání této firmy s původním názvem Producers Distributing společnost s r. obm.¹⁾ byla 1) výroba, půjčování a prodej filmů, 2) zařizování, pachtování, koupě a prodej jakožto provozování biografu, 3) zcizování filmových přístrojů a potřeb, 4) provozování všech ostatních pomocných obchodů do oboru filmového spadajících s výhradou obchodů bankovních.

Orgány společnosti tvořili dva jednatele (Musil a Chrastil) a valná hromada.²⁾

S opovězením společnosti ze dne 17. února 1926 však nesouhlasila Správní komise pro obchodní a živnostenskou komoru v Praze, stejně jako Ministerstvo vnitra, z několika důvodů.³⁾ Ve druhé polovině roku 1926 tak společnost provedla některé formální úpravy, které vedly dne 1. února 1927 k zápisu firmy PDC půjčovna filmů, společnost s r. obm. (dále jen PDC) do obchodního rejstříku.⁴⁾ Jednak došlo v červenci 1926 ke zjednodušení předmětu podnikání na pouhé půjčování filmů, dále byl navýšen kmenový kapitál společnosti a k podnikání přistoupil také nový společník, dřívější právní zástupce firmy Dr. Arthur Bloch.⁵⁾ Název společnosti pak

- 1) Některé prameny a literatura poukazují na to, že tato společnost navazovala svou činností na bývalou Musilovu firmu, jejíž název však z těchto zdrojů nelze přesně určit. Viz Národní filmový archiv (dále jen NFA), f. P. D. C. s. r. o., inv. č. 47; Zdeněk Š t á b l a, *Data a fakta z dějin čs. kinematografie 1896–1945*, sv. 2. Praha: ČSFÚ 1989, s. 167–168, 459; Jiří H a v e l k a, *Kdo byl kdo v československém filmu před r. 1945*. Praha: ČSFÚ 1979, s. 173.
- 2) Státní oblastní archiv v Praze (dále jen SOA Praha), f. Krajský soud obchodní Praha (dále jen KSO Praha), spis. sign. CXV 394. Kmenový kapitál společnosti obnášel 100 000,– Kč, přičemž se na něm jednotliví společníci podíleli následovně: Vogel 40 000,– Kč, Musil a Chrastil po 30 000,– Kč.
- 3) SOA Praha, f. KSO Praha, spis. sign. CXV 394. Správní komise pro živnostenskou a obchodní komoru v Praze požadovala změnu názvu společnosti, protože pod názvem Producers Distributing byla na zdejším trhu známá americká firma zabývající se stejným podnikáním. Vzhledem k tomu, že se firma zabývala pouze půjčováním filmů (při poměrně nízkém kmenovém kapitálu se ani ničím jiným zabývat nemohla), požadovala také komise úpravu předmětu podnikání ve společenské smlouvě. Ministerstvo vnitra pak uvedlo, že v ČSR je již značné množství filmových půjčoven, které nemohly při tehdejších národohospodářských poměrech prosperovat. Jako další překážku pak také ministerstvo upozornilo na potřebu zvláštního povolení k provozování biografu podle tehdejší legislativy.
- 4) Oznámení o zápisu firmy do obchodního rejstříku bylo zveřejněno v *Úředním listu Republiky Československé*, č. 73 dne 29. 3. 1927. Sídlo společnosti se nacházelo v Praze II, Havlíčkově náměstí 977.
- 5) SOA Praha, f. KSO Praha, spis. sign. CXV 394. Kmenový kapitál nyní činil 200 000,– Kč s těmito podíly: Vogel 98 000,– Kč, Musil a Chrastil po 48 000,– Kč a Bloch 6 000,– Kč. Při hlasování měl pak Vogel 49 hlasů, Musil a Chrastil po 24 hlasech a Bloch 3 hlasy. Viz dodatek ke společenské smlouvě ze dne 12. 7. 1926.

byl upraven v listopadu 1926.⁶⁾ Dne 7. března 1927 se konala ustavující valná hromada společnosti, na které byl jednatel Musil ustanoven generálním ředitelem a druhý jednatel Chrástil ředitelem komerčním.⁷⁾ Další organizační změny zaznamenala půjčovna roku 1931, když společník Vogel za Blochova souhlasu postoupil svůj závodní podíl (odpovídající jeho kmenovému podílu 98 000,- Kč) Musilovi a Chrástilovi, každému jednou polovinou. Tato změna však byla kvůli administrativním průtahům zanesena do obchodního rejstříku až 14. září 1933.⁸⁾ Dne 19. srpna téhož roku Chrástil náhle zemřel.⁹⁾ Protože bylo po jeho smrti u Okresního civilního soudu pro Prahu-Jih dlouho projednáváno (1934–1937) pozůstalostní řízení, nemohlo ve společnosti dojít k jmenování nového jednatele či ke změně společenské smlouvy. Nakonec však v říjnu 1937 postoupili Chrástilovi dědicové jeho závodní podíl odpovídající kmenovému vkladu 97 000,- Kč společníku Musilovi. S tím souhlasil jak výše zmiňovaný soud, tak také Bloch na valné hromadě společníků dne 21. října 1937, kde byla novým jednatelem společnosti zvolena Musilova manželka Ludmila Musilová.¹⁰⁾ Ta se o dva roky později stává druhým společníkem firmy, když ji v roce 1939 Bloch po-

stoupil svůj závodní podíl s kmenovým vkladem 6 000,- Kč.¹¹⁾ Roku 1943, kdy dochází v rámci soustředěného filmového obchodu ke slučování českých půjčoven, byla společnost PDC začleněna do Kosmosfilmu a její činnost tak de facto zanikla.¹²⁾

Po skončení druhé světové války v roce 1945 již nebylo podnikání společnosti obnoveno a v září téhož roku byla zahájena jeho likvidace.¹³⁾ Výměrem ministerstva informací a osvěty ze dne 30. prosince 1949 pak byla nad společností PDC zavedena národní správa. Prvním národním správcem byl jmenován JUDr. Karel Myška, po jeho smrti v roce 1950 JUDr. Václav Šefrna. Společnost zanikla dnem 6. června 1950, její likvidace se však táhla po celá padesátá léta 20. století. Posledním národním správcem firmy se stal JUDr. Karel Šercl.¹⁴⁾

Činnost společnosti, tj. půjčování filmů, byla od samého začátku ovlivněna svojí vazbou na společnost Producers International Company v New Yorku (dále jen PIC), která PDC dodávala zdarma své filmové kopie. PIC současně hradila i veškeré výdaje na dopravu a úpravu filmů (doprava kopií, clo, překlad, titulky, cenzura, předvádění filmů zájemcům, inzerce). Výnos z distribuce filmů v ČSR pak byl dělen v poměru

6) SOA Praha, f. KSO Praha, spis. sign. CXV 394, dodatek ke společenské smlouvě ze dne 14. 11. 1926.

7) NFA, f. P. D. C. s. r. o., k. 1, inv. č. 2.

8) SOA Praha, f. KSO Praha, spis. sign. CXV 394; NFA, f. P. D. C. s. r. o., k. 3, inv. č. 47.

9) SOA Praha, f. KSO Praha, spis. sign. CXV 394. K vymazání jeho jména a funkce z obchodního rejstříku došlo dne 21. 3. 1934. NFA, f. PDC, k. 1, inv. č. 10.

10) SOA Praha, f. KSO Praha, spis. sign. CXV 394. Musilová byla do obchodního rejstříku jako jednatelka firmy zapsána dne 6. 12. 1937. Společníky firmy však zůstali pouze Musil s kmenovým vkladem 194 000,- Kč a Bloch s kmenovým vkladem 6 000,- Kč.

11) SOA Praha, f. KSO Praha, spis. sign. CXV 394.

12) NFA, f. Kosmosfilm s. r. o., k. 1, inv. č. 27; TAMTÉŽ, f. P. D. C. s. r. o., k. 3, inv. č. 62. Společnost Kosmosfilm převzala od všech svých členských půjčoven nejen exploataci jejich filmů, ale také část inventáře. Kmenový kapitál Kosmosfilmu činil 750 000,- Kč, PDC se na něm podílela 15 000,- Kč. Ačkoli PDC oficiálně svoji činnost již neprovozovala, ponechala si provozní místnosti na Havlíčkově náměstí č. 24 v Praze II nejen v protektorátní době, ale až do 30. září 1949. Tehdy pod nátlakem majitele domu (banka Slavia) musela místnosti opustit a usídlit se v přidělených prostorách Ústřední národní pojišťovny v Praze v ulici Na Poříčí 7. Příslušná smlouva byla sepsána dne 21. 12. 1949. V průběhu stěhování se však PDC dohodla s bankou Slavia, že starý nábytek a zařízení společnosti zůstane prozatím uloženo na půdě původního sídla firmy, čímž došlo k existenci dočasné dvojadresnosti PDC.

13) NFA, f. P. D. C. s. r. o., k. 3, inv. č. 62. Provedením likvidace byl pověřen úředník Ústřední půjčovny filmů Jan Zbránek. Obchodní činnost společnosti byla ukončena ke dni 28. 8. 1945, viz SOA Praha, f. KSO Praha, spis. sign. CXV 394.

14) SOA Praha, f. KSO Praha, spis. sign. CXV 394; NFA, f. P. D. C. s. r. o., k. 3, inv. č. 60, 62.

75 % (zisk PIC) ku 25 % (zisk PDC).¹⁵⁾ Ze zápisů z řádných i mimořádných valných hromad¹⁶⁾ však vyplývá, že se společnost již od počátku své existence potýkala s určitými problémy.¹⁷⁾ Již roku 1928 došlo, kvůli narůstající konkurenci, ke zmenšení počtu objednávek. V následujícím roce pak vzhledem k poklesu počtu distribuovaných filmů nebyla PDC schopna získat nové zákazníky. Roku 1929 PDC dlužila americké PIC 1 050 000,- Kč.¹⁸⁾ V roce 1930 byla společnost postižena nejen všeobecnou hospodářskou krizí, několika cenzurními zásahy, ale také zavedením zvukového filmu.¹⁹⁾ K určitému zlepšení situace ve společnosti došlo v červnu 1932, kdy se podařilo uzavřít dohodu o dodávání filmů s americkou společností RKO Export Corporation, New York.²⁰⁾ Další smlouvu, tentokrát na dodávání zvukových týdeníků, uzavřela PDC dne 20. října 1933 s mnichovskou společností Bavaria-Film.²¹⁾ Spolupráce trvala do roku 1935, než společnost začala exploatovat týdeníky berlínské firmy Tobis-Cinema.²²⁾

Na konci třicátých let 20. století se hospodářská situace společnosti stále zhoršovala. Na podzim 1938 byla PDC značně postižena ztrátou

svého významného odbytiště — českého pohraničí.²³⁾ V září 1939 PDC převzala distribuované filmy likvidované židovské společnosti Artur Heller-Film.²⁴⁾ V průběhu roku 1940 byla omezena obchodní činnost pouze na distribuci ze zásob starých filmů. Později byla z důvodu nedostatku kvalitních celovečerních filmů nucena půjčovat také dodatky k nim. Svoji činnost pak fakticky ukončila, jak bylo již výše řečeno, včleněním do Kosmosfilmu roku 1943. Dále nutno poznamenat, že již na začátku své existence v roce 1927 stála společnost PDC u obnovení Svazu filmového průmyslu a obchodu.²⁵⁾ O osm let později (1935) se pak stala jedním ze zakládajících členů Kartelu filmových dovozců.²⁶⁾ Společnost vyrobila též čtyři vlastní hrané filmy: SKALNÍ ŠEVCI (1931), OSUDNÁ CHVÍLE (1935), NAŠI FURIANTI (1937) a ŽENY U BENZINU (1939).²⁷⁾

Přestože není archivní fond P. D. C. s. r. o. příliš rozsáhlý (3 kartony), z hlediska obsahu jej lze považovat za poměrně dobrý informační zdroj jak ke studiu dějin této instituce, tak k dílčímu poznání filmového obchodu od druhé poloviny 20. století přes dobu protektorátu až po osudy

15) NFA, f. P. D. C. s. r. o., k. 1, inv. č. 2.

16) NFA, f. P. D. C. s. r. o., k. 1, inv. č. 2–17.

17) Na konci každého obchodního roku vykazovala firma ztrátu v řádu statisíců, jež byla pokaždé přenesena do dalšího roku.

18) NFA, f. P. D. C. s. r. o., k. 1, inv. č. 6. Společnost PIC požadovala okamžité vyrovnání pohledávek. V případě, že by se tak nestalo, chtěla zastavit dodávky filmů. Nakonec však došlo mezi PDC a PIC k dohodě, že k okamžitému vyrovnání nedojde, pokud všechna aktiva a pasiva společnosti přejdou na jiný právní subjekt. Měla tak vzniknout společnost pro půjčování filmů mající opční právo na převzetí aktiv a pasiv společnosti PDC. Podle dochovaných materiálů však tato společnost nikdy nevznikla a zadlužení PDC stále rostlo. Proto byl roku 1931 zvýšen podíl PDC na zisku z 25 % na 50 % za účelem rychlejšího splácení dluhu. Viz k. 1, inv. č. 8.

19) NFA, f. PDC, k. 1, inv. č. 7.

20) Blíže o spolupráci PDC a RKO a o následném soudním sporu a urovnání v letech 1935–1936 viz NFA, f. P. D. C. s. r. o., k. 1, inv. č. 9, 10 a k. 2, inv. č. 43 (zde je uveden název společnosti RKO Export Corporation London).

21) NFA, f. P. D. C. s. r. o., k. 1, inv. č. 10.

22) NFA, f. P. D. C. s. r. o., k. 2, inv. č. 42.

23) NFA, f. P. D. C. s. r. o., k. 2, inv. č. 42.

24) NFA, f. Artur Heller-Film, k. 1, inv. č. 3, 11, 13, 15.

25) Z. Š t á b l a, c. d., s. 520–521. Archiv hlavního města Prahy, f. Magistrát hlavního města Prahy II, odbor vnitřních věcí, spolkový katastr, spis. sign. SK VIII/481, 1921–1927 a spis. sign. SK VIII/638, 1927–1950; NFA, f. Svaz filmového průmyslu a obchodu, k. 1, inv. č. 18 a k. 2, inv. č. 52–58.

26) NFA, f. Kartel filmových dovozců, k. 1, inv. č. 6; TAMTÉŽ, f. P. D. C. s. r. o., k. 3, inv. č. 56.

27) *Český hraný film II 1930–1945*. Praha: NFA 1998, s. 311, 231, 214, 426. Ve fondu jsou dochovány písemné materiály pouze k filmu NAŠI FURIANTI, viz NFA, f. P. D. C. s. r. o., k. 3, inv. č. 59.

filmových podnikatelů po roce 1945. Jako přílohu archiválie můžeme označit téměř ucelenou řadu zápisů z řádných a mimořádných valných hromad PDC z let 1927–1942,²⁸⁾ materiály (převážně z třicátých let 20. století) týkající se finančních záležitostí společnosti,²⁹⁾ korespondenci³⁰⁾ či písemnosti dokumentující likvidaci firmy po druhé světové válce.³¹⁾

Jarmila Petrová

28) NFA, f. P. D. C. s. r. o., k. 1, inv. č. 2–17.

29) NFA, f. P. D. C. s. r. o., k. 1–2, inv. č. 19–43, k. 3, inv. č. 63.

30) NFA, f. P. D. C. s. r. o., k. 3, inv. č. 47–52.

31) NFA, f. P. D. C. s. r. o., k. 3, inv. č. 60, 62.